

הלכות עבודה זרה פרק ט (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום שיעור – פרק ט' מהלכות עבודה זרה (רמב"ם)

הקדמה לפרק

הסדר של הרמב"ם בהלכות עבודה זרה:

- **פרקים א-ה** – עיקר דיני עבודה זרה, הפולחן עצמו, עובדי עבודה זרה.

- **פרקים ז-ח** – דינים צדדיים: ביטול עבודה זרה, איסורי הנאה מעבודה זרה.

- **פרק ט** – רמה חדשה: **משא ומתן עם עובדי עבודה זרה** – הקשר עם גויים בכלל, במיוחד יחסי עסקים.

חידוש בסדר הרמב"ם לעומת סדר המשנה: הרמב"ם מציב את הענין של "לפני אידיהן" רק בפרק ט', לאחר שעבר על כל עיקרי דיני עבודה זרה. אבל **מסכת עבודה זרה מתחילה ב"לפני אידיהן של גויים"** – על סדר הזמנים, כמו שמסכת פסחים מתחילה ב"אור לארבעה עשר בודקין את החמץ". בזה טמון **רמז:** חיי יהודי טובבים סביב ימים טובים יהודיים (עשה), והלאו הוא להתרחק מחגי הגויים. ראייה מהפסוק "אלהי מסכה לא תעשה לך, את חג המצות תשמור" – הגמרא לומדת שמבזה את המועדות הוא כאילו עובד עבודה זרה. גם מהלל: "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח".

מבחינה מעשית זהו החלק הרלוונטי ביותר להלכה מהלכות עבודה זרה, כי איזה יהודי עובד ממש עבודה זרה? אבל כל יהודי שחי בין גויים צריך לדעת כיצד להתנהל איתם.

הלכה א – שלושה ימים לפני אידיהם

הרמב"ם: שלושה ימים לפני אידיהם של גויים אסור ליקח מהם ולתת להם דבר המתקיים. ואסור להלוותם ולהלוות מהם, לפרוע חוב מהם ולפרוע להם. אבל מלוה על פה מותר, מפני שהוא כמציל מידם.

פשט:

שלושה ימים לפני חגי הגויים אסור לסחור עם גויים, כי הגוי ישמח מהעסק וילך להודות לעבודה זרה שלו בחגו. זה חל על קנייה, מכירה (דבר המתקיים), הלוואה, לווה, ופירעון חובות (מלווה בשטר או עם משכון). מלווה על פה מותרת כי הגוי לא שמח – הוא היה יכול להתחמק, אז זה שהיהודי לוקח זה "מציל מידם".

חידושים והסברים:

1. **"אידיהם"** – לשון צרות: הגמרא דורשת "אידיהם" כ"איד" – צרות, לא סתם חגים.

2. **טעם האיסור – שני כיוונים:**

- **פשוט:** הגוי ילך לכנסייה בחג ויודה לעבודה זרה שלו על העסק, ויהודים אסורים להיות שותפים לזה (לפני עיוור – הגוי יודה לעבודה זרה).

- **רעיון רחב יותר:** חז"ל לא רצו שיהודים יימשכו לסביבת החג הגויי – לא רק בגלל לפני עיוור, אלא שיהודים יתרחקו מחגי הגויים. שלא יהיה שה"עונות הטובות" של יהודי הן סביב החג הגויי (כמו חג המולד). נושאי הכלים על שולחן ערוך כבר התיירו, אבל היסוד נשאר.

3. **דבר המתקיים לעומת דבר שאינו מתקיים:** רק דבר המתקיים אסור. דבר שאינו מתקיים כמו ירקות ותבשיל מותר **עד יום אידם**, כי עד יום הטוב הוא כבר אכל ושכח ממנו – הוא לא יודה עליו.

4. **מלווה על פה – הסבר:** הגוי לא שמח כשהוא משלם מלווה על פה, כי הוא היה יכול להתחמק (אין ראייה, אין שטר, אין משכון). לכן זה "מציל מידם" – היהודי מוציא ממנו מה שהוא יכול. טעם נוסף: על ידי גביית המלווה על פה **לוקחים כסף מהגוי** – יש לו פחות כסף ליום טוב שלו, אז זה אפילו מעלה.

הלכה א (המשך) – ארץ ישראל לעומת חוץ לארץ

הרמב"ם: במה דברים אמורים – בארץ ישראל. אבל בשאר ארצות אינו אסור אלא יום אידם לבד.

פשט:

איסור שלושה ימים חל רק בארץ ישראל. בחוץ לארץ רק יום אידם עצמו אסור.

חידושים והסברים:

שני טעמים לחילוק:

- **טעם א:** בגלות יהודים תלויים יותר בגויים לפרנסה, אי אפשר לאסור שלושה ימים כי זה יפגע בכל הפרנסה היהודית. חז"ל לכן הגבילו את האיסור ליום אידם עצמו.

- **טעם ב:** הגויים בחוץ לארץ הם לא גויים דתיים כל כך – הם פחות עובדים. בארץ ישראל הגויים באו מסיבות דתיות (צלבנים, מאמינים), עם אמונה חזקה. בחוץ לארץ (כמו רומא/איטליה) כולם "דתיים" אבל אף אחד לא מתכוון ברצינות – "תסמונת ירושלים" – בארץ ישראל מתכוונים ברצינות.

הלכה א (המשך) – נשא ונתן בדיעבד

הרמב"ם: אם יהודי עבר ונשא ונתן עמהם בשלושה ימים – הרשות בידו, הכסף מותר בהנאה.

פשט:

בדיעבד מה שהרווחנו מותר. זה מראה שכל האיסור הוא גזירה דרבנן.

חידושים והסברים:

אבל **ביום אידם עצמו** – שם בדיעבד אסור בהנאה, כי זה קנס מחז"ל. למה ביום אידם חמור יותר? כי ביום אידם יש סיכוי גדול יותר שהגוי יקריב ממש קרבן או ישתמש בכסף ישירות לעבודה זרה, לא רק להודות.

"שלושה ימים" פירושו רק לפני – שלושת הימים הם רק לפני החג, לא אחריו.

הלכה ג – איסור לשלוח דורון לגוי ביום אידו

הרמב"ם: ואסור לשלוח דורון לגוי ביום אידו, אלא אם כן היה נודע לו שאינו מודה בעבודה זרה ואינו עובדה.

פשט:

אסור לשלוח מתנה לגוי ביום האיד שלו, אלא אם כן יודעים שהוא לא מאמין בעבודה זרה ולא עובד אותה.

חידושים והסברים:

1. **חילוק בין משא ומתן לשלוח דורון:** במשא ומתן (עסקים) האיסור הוא שלושה ימים לפני יום האיד, אבל בשלוח דורון (מתנה) האיסור הוא רק

4. **שיטת המאירי:** המאירי אומר ש"נוצרים" שהרמב"ם מתכוון אליהם קשור ל"נצר" (ענף). זה לא כל כך פשוט.

5. **האם פרוטסטנטים שונים מקתולים:** כמעט כל הנוצרים – גם קתולים גם פרוטסטנטים – מאמינים בשילוש (Trinity), וזה לא השתנה. אנשים אוהבים לומר שזה שונה, אבל זה לא נכון. עיקר הסברא של הרמב"ם – שהם מאמינים בשלושה אלוהות (אפילו שהם אומרים שזה אחד, אנחנו לא מאמינים להם) – חלה על כולם.

6. **להלכה למעשה:** מעשית צריך לשאול רב, כי שיטות הראשונים רלוונטיות יותר להלכה היום מאשר שיטת הרמב"ם עצמה. מעשית לא נוהגים כך – אי אפשר לומר שאסור למכור לגויים ביום ראשון. במקומות מסוימים חנויות חייבות להיסגר ביום ראשון, שהוא "השבת שלהם".

הלכה ה – יום שהעמידו בו מלך / ימים טובים של מספר ימים

הרמב"ם: יום שהעמידו בו הגויים מלך – יום חנוכה, שבו מעמידים מלך, ומקריבים קרבנות ומודים לעבודה זרה – הרי זה יום אידם, ושאר הימים אסור שלושה ימים לפניו.

גם: הואיל וידוע שלעובדי עבודה זרה ימים רבים, מהם שלושה ומהם עשרה ומהם עשרים, כל אותם הימים כיום אחד, כולם אסורים אם שלושה ימים לפניהם.

פשט:

יום איד לאומי משיפע על כל הגויים שלושה ימים קודם. כשיום האיד של הגויים הוא מספר ימים (3, 10, 20 ימים), רואים את כל הימים כיום איד אחד, ומוסיפים שלושה ימים לפני כל הבלוק.

חידושים והסברים:

זה חל רק כשזה דבר לאומי – כשכל המלכות חוגגת. לשמחה פרטית של גוי יש דינים אחרים (ראה המשך).

הלכה – גוי שעשה אידו לעצמו (שמחות פרטיות)

הרמב"ם: גוי שעשה אידו לעצמו – ביום שנולד בו, יום תגלחת זקנו ולוריתו, יום שעלה מן הים, יצא מבית האסורים, משתה לבנו – אין אסור אלא אותו היום ואותו האיש בלבד.

פשט:

שמחה פרטית של גוי בודד אסורה רק באותו יום ורק עם אותו אדם.

חידושים והסברים:

1. **יום הולדת וחלקה ברמב"ם:** זה המקום היחידי ברמב"ם שבו הוא מזכיר "יום הולדת" וגם המקום היחידי שבו הוא מזכיר "חלקה" (תגלחת). בהלכות עבודה זרה במצוות החלקה (פאות) הרמב"ם לא מזכיר זאת. "לוריתו" הוא מנהג עבודה זרה – לא ממש ברור מה זה אומר, אבל זה קשור לשערות.

2. **משתה לבנו – מה זה אומר?** נדון האם זה אומר חתונה, בר מצווה, או סעודה אחרת. בחז"ל רואים את שניהם – החתן עושה בעצמו את הסעודה, אבל גם האב עושה את הסעודה. כוונת הרמב"ם לא ממש ברורה.

הלכה – סימן עבודה זרה במיתה

הרמב"ם: יום שיומת להם בן מלך – גם רק באותו יום ואותם אנשים. לכל מיתה ששורפין בה כלים ומקטירין קטורת – הרי זו מיתה עובדי עבודה זרה.

פשט:

הסימן שלווייה/יארציית קשורה לעבודה זרה הוא כששורפים כלים וקטורת.

הלכה – גויים שאינם ממש עובדי עבודה זרה

ביום האיד עצמו. ההיתר של "נדע לו שאינו מודה בעבודה זרה" עוזר רק בשלוש דורות, אבל לא במשא ומתן שלושה ימים קודם – כי במשא ומתן יש עוד סיבה צדדית (הוא ילך להודות על העסק).

2. **מקור להיתר של "נדע לו":** בא ממעשיות בגמרא שבהן אמוראים התירו כשידעו שהגוי אינו עובד עבודה זרה.

3. **חילוק בין "עובד עבודה זרה" ל"מודה בה":** הרמב"ם דורש שני תנאים: הוא לא עובד עבודה זרה וגם הוא לא מאמין בה. "מודה" פירושו שהוא מאמין שעבודה זרה היא אמת, אפילו אם הוא לא עובד אותה מעשית (כמו שהרמב"ם אומר: "המודה בעבודה זרה אף על פי שאינו עובד").

הלכה ג (המשך) – גוי ששלח דורות לישראל ביום אידו

הרמב"ם: וכן גוי ששלח דורות לישראל ביום אידו, לא יקבלנו. ואם היה חושש לאיבה – נוטל בפניו ואינו נהנה ממנו.

פשט:

אם גוי שולח מתנה ליהודי ביום האיד שלו, היהודי לא יקבל אותה. אבל אם הוא חושש לשנאה (איבה), יכול לקחת בפניו אבל לא ליהנות ממנה.

חידושים והסברים:

1. **טעם למה לא לקבל:** הגוי שמח שהיהודי בא אליו – זה כאילו הוא מאשר את עבודת הזרה של הגוי.

2. **מה הטעם של "אינו נהנה ממנו"?** שאלה: האם זה קנס או איסור הנאה ממש? אם זה קנס – למה מגיע לו קנס, הוא לא עשה עבירה, הוא חייב לקחת בגלל איבה? אם זה איסור הנאה ממש – מה היסוד? ההצעה: איסור ההנאה הוא כי הסיבה שהגוי שולח את המתנה היא בגלל עבודה זרה (הוא רוצה שהיהודי יודה לו אחר כך), ולכן ההנאה מהמתנה היא כמו הנאה מעבודה זרה.

3. **שיטת הלבוש:** הוא מחלק בין גוי שעובד/מודה בעבודה זרה, לבין אחד שלא. אם יודעים שהגוי אינו עובד עבודה זרה ולא מאמין בה, אפשר ליהנות מהמתנה. אבל אם הגוי מודה בעבודה זרה, אסור ליהנות.

הלכה ד – הנוצרים עובדי עבודה זרה הם

הרמב"ם: הנוצרים עובדי עבודה זרה הם, ויום ראשון יום אידם. לפיכך אסור לשאת ולתת עמהם בארץ ישראל יום חמישי ויום שישי שבכל שבת ושבת, ואין צריך לומר יום ראשון עצמו שהוא אסור בכל מקום. וכן הדין להם בכל אידיהם.

פשט:

נוצרים הם עובדי עבודה זרה, יום ראשון הוא יום האיד שלהם. לכן בארץ ישראל אסור לעשות משא ומתן איתם ביום חמישי ושישי בכל שבוע (שלושה ימים לפני יום ראשון), ויום ראשון עצמו אסור בכל מקום. וכן הדין בכל חגיגה.

חידושים והסברים:

1. **מקור בגמרא:** שמואל אומר "נוצרים יום אידם יום ראשון." הרמב"ם מבין ש"נוצרים" בגמרא פירושו תלמידי אותו האיש (ישו), שסבר שהוא משיח.

2. **טעם למה נוצרים הם עובדי עבודה זרה:** הרמב"ם סובר שהם עובדים שני אלוהות – השילוש (Trinity) הוא יותר מאל אחד, וזו עבודה זרה. הרמב"ם אומר זאת בפירושו.

3. **שיטת תוספות – שני היתרים:** (1) תוספות בכלל התיר לעשות משא ומתן בימי אידיהם, וכך פסק השולחן ערוך. (2) תוספות אומר במקום אחר שנוצרים אינם נשבעים בשם עבודה זרה ממש, אלא "בשיתוף" – הם מאמינים בה' בתוספת אל נוסף. תוספות טוען שגוי יכול לעבוד את ה' בשיתוף עם אל נוסף (שיתוף), ולכן זו לא עבודה זרה גמורה לגוי. הרמב"ם לא מחזיק בהיתר של שיתוף.

1. הלשון "מחזקין בהן ידיהם" – זה הפרט של כל הדינים הקודמים: תומכים, מקלים על עבודת הזרה או שפיכות דמים שלהם.
2. לפני עיוור בשפיכות דמים: האיסור למכור כלי זיין לגוי מבוסס על לפני עיוור – שפיכות דמים אסורה גם לבני נח (שבע מצוות). האיסור למכור ליהודי שימכור אותם לגוי הוא גם לפני עיוור.
3. [דיגרסיה: יישום מעשי – ארץ ישראל ונשק] בארץ ישראל יש אנשים מעורבים עם הממשלה שמוכרת נשק מתוכם גם לדיקטטורות. יהודים ישרים מוחים נגד זה, כי זה איסור של מחזק ידי שפיכות דמים.

הלכה – היתר של כורתים ברית

הרמב"ם: **היו ישראל שוכנים ביני

הם וכורתים להם ברית – מותר למכור להם כלי זיין להגן עליהם מפני אויביהם.**

פשט:

כשיהודים גרים בין גויים ויש להם ברית (שייכות פדרלית, אזרחות), מותר למכור כלי זיין למטרות הגנה – להגן על הארץ מאויבים.

חידושים והסברים:

1. "כורתים להם ברית" = אזרחות: הרמב"ם לא מתכוון לכרית מיוחדת, אלא לכך שיהודי הוא אזרח של הארץ – הארץ מגינה עליו, שולחת חיילים בשבילו.

2. ההיתר הוא רק "להגן מפני אויביהם" – להגנה, לא למלחמות תוקפניות חיצוניות.

3. מקור בגמרא: רבי יהושע אומר שלפרסם (פרסיים) מותר למכור כי הם מגינים עלינו. החילוק בין סתם גויים ("מאפיונר") לבין הממשלה: כשאמריקה יוצאת למלחמה, זה לא רק בשביל הגויים – היא יוצאת גם בשביל היהודים שגרים שם, כי יהודים הם חלק מהמדינה.

4. יישום מעשי: אם יהודי הוא יצרן נשק ומוכר לצבא הממשלה, זה מותר כי: (א) הממשלה נלחמת במלחמה עם אויבי הארץ, (ב) אם האויב ינצח, הוא יהרוג גם את היהודים, (ג) ממילא היהודי מגן על עצמו דרך זה.

5. תנאי חשוב: זה רק כשברור שליהודים יש "עסקה" עם הממשלה, ברית. כשלא יודעים מי יהיה גרוע יותר ליהודים (למשל נפוליאון או הרוסים), אולי במקרה כזה אכן לא.

6. יהודים היו הולכים לצבא של הארץ, אפילו הרבה פעמים לא בכפייה. לא רואים איסור ברור על זה – רק כשמרגישים שאי אפשר לשמור יהדות.

הלכה – עיר שיש בה עבודה זרה: אסור לעבור בה

הרמב"ם: עיר שיש בה עבודה זרה... אסור לעבור בעיר שיש בה עבודה זרה. במה דברים אמורים, כשהדרך מיוחדת לאותו מקום, אבל אם יש שם דרך אחרת ואינו עובר אלא דרך זה...

פשט:

אדם שנוסע ממקום למקום וצריך לעבור דרך ערים שונות, אסור לעבור בעיר שהיא עיר עבודה זרה. זה רק כשהדרך מיוחדת לאותה עיר; אבל אם יש דרך אחרת (כביש מהיר בין-עירוני שעובר גם דרך מקומות אחרים), מותר.

חידושים והסברים:

1. מה פירוש "עיר שיש בה עבודה זרה"? זה לא פירושו סתם עיר שיש בה כנסייה. זה פירושו עיר שהיא מרכז עבודה זרה – למשל הוותיקן. באירופה היו הרבה ערים שנקראו על שם עבודה זרה, יהודים נתנו להן שם.

2. קושיה חזקה: אם אסור להיכנס לעיר שיש בה עבודה זרה, איך בכלל אפשר לגור בגלות? כל עיר גויית יש בה כמה עבודות זרה! הש"ך ואחרונים אחרים מתקשים בקושיה הזו.

הרמב"ם: אין יום אידם אסור אלא על עובדי עבודה זרה בלבד. אבל הגויים שסומכין בהם ואוכלין ושותין ושומרין מועדותיהם כדרך מנהג אבותיהם, אבל אינם מודים במועדותיהם – הרי אלו מותרין לשאת ולתת עמהם.

פשט:

איסור יום איד חל רק על גויים שבאמת מאמינים בעבודה זרה. גויים ששומרים את הימים רק כמנהג תרבותי אבל לא מאמינים בהם באמת – איתם מותר לסחור.

חידושים והסברים:

1. זה יסוד ההיתר של תוספות שמשמשים בו להלכה למעשה – שהגויים של היום הם בגדר "מנהג אבותיהם בידיהם" ולא באמת מאמינים. הם לא הולכים באמת לכנסייה, הם רק שומרים את הימים כמסורת תרבותית.

2. "מודה" פירושו "מאמינים בו" – לשון הרמב"ם "אינם מודים" פירושו שהם לא מאמינים באמת בתוכן הדתי.

3. [דיגרסיה: המציאות ברומא] ברומא הייתה מציאות כזו שלכל אחד היו האלילים שלו, עם חסידים ועובדים. אבל ההמון הגדול – פועלים, יוצא משעתם ואשם משעתם" – לא היו מחוברים לעבודה זרה, הם רק עשו זאת כי האדון עושה היום חג. זו המציאות של "מנהג אבותיהם בידיהם" – אפילו באותם זמנים.

הלכה – מכירת דברים לעבודה זרה

הרמב"ם: דברים שמיוחדים לעבודה זרה אסור למכרם לעובדי עבודה זרה לעולם. אבל דברים שאינם מיוחדים, כגון לבונה זכה בכלל לבונה שחורה – מותר, ואין חוששין שמא ילקט הזכה לבד לעבודה זרה.

פשט:

דברים שהם ספציפית לעבודה זרה (קרבנות, לבונה זכה לבדה) אסור למכור לעולם. אבל כשזה מעורב עם דברים אחרים (לבונה זכה יחד עם שחורה), מותר.

חידושים והסברים:

1. חילוק מדינים קודמים: קודם דיברנו על החשש שהגוי ישתמש בזה מאוחר יותר לעבודה זרה (משום תקרובת). כאן יש דין חדש – דברים שמיוחדים לעבודה זרה, שבהם האיסור הוא ממש כי מחזקים ידי עובדי עבודה זרה.

2. למה מותר בלבונה מעורבת? שאלה: האם הטעם הוא כי הגוי לא יעשה זאת בפועל (כי זה מעורב, הוא לא ירבור), או שזה דין בחפצא שהוא לא "מיוחד"?

3. לפני עיוור בבני נח: יסוד האיסור הוא לפני עיוור – אסור לעזור לגוי לעשות עבירה (עבודה זרה אסורה גם לבני נח). כלל לפני עיוור הוא שזה חל רק כשגוי אין דרך אחרת להשיג זאת – "תרי עברי דנהרא."

הלכה – מכירת כלי זיין

הרמב"ם: כשם שאין מוכרין לגויים דברים שמחזקין בהן ידיהם לעבוד עבודה זרה, כך אסור למכור להם דבר שיש בו נזק לרבים – דובים, אריות, כלי זיין, כבלים, שלשלאות – ואסור למכור לגוי, ואסור למכור לישראל החשוד למכור לגוי. גם אין מוכרין להם כלי זיין לליסטים ישראל.

פשט:

הרמב"ם מרחיב את איסור "מחזקין ידיהם" מעבודה זרה לשפיכות דמים. אסור למכור כלי זיין לגויים, לא לליסטים יהודים, ולא ליהודי החשוד למכור אותם לגויים.

חידושים והסברים:

בכיפה הוא בונה רק חלק מהבניין, זה עדיין לא עבודה זרה; אבל במוכר ביתו הוא מוכר ממש את המקום לעבודה זרה.

הלכה – חנויות של עובדי עבודה זרה

הרמב"ם: חנויות של עובדי עבודה זרה – אסור ליכנס בהן מפני עבודה זרה.

פשט:

חנויות השייכות לעבודה זרה אסור לשכור (להשכיר/להשתמש), כי הכסף הולך לעבודה זרה.

הלכה – חלילין של עובדי עבודה זרה

הרמב"ם: חלילין של עובדי עבודה זרה – אסור להספיד בהם.

פשט:

חלילים (כלי נגינה) השייכים לעבודה זרה אסור להשתמש בהם להספד/הלוויה. בהלוויה היו משתמשים בחליל לנגן.

חידושים והסברים:

זה לא תקרובת עבודה זרה (קרבת עבודה זרה) – זה פשוט הכלי (מכשיר) השייך לעבודה זרה, ואסור ליהנות ממנו. הכסף שמשלמים על השכירות הולך לעבודה זרה – כמו שאסור לשכור חנות של עבודה זרה.

הלכה – יריד של גויים: מה מותר לקנות

הרמב"ם: מותר ללכת ליריד של גויים ולקנות בהמה, עבדים ושפחות (בגיתון), בתים, שדות, וכרמים. ומותר אפילו לכתוב ולהעלות בערכאות (לרשום בבתי המשפט שלהם), מפני שהוא כמציל מידם.

פשט:

כי אם לא ירשום, יפסיד את הכסף – זה כמו להציל מידיהם. כאן לא מדברים בימי אידיהם (ימי הטוב שלהם).

חידושים והסברים:

1. **במה דברים אמורים, בלוקח מן הבעל הבית:** הרמב"ם מחלק – כשקונים מבעל הבית (היצרן/מוכר המקורי), מותר. אבל כשקונים מסוחר/סיטונאי, אסור – כי הסוחר נתן מחצית לעבודה זרה. ביריד שבו הכוהנים היו השליטים/מנהיגות, הכסף הולך לעבודה זרה, ונהגים את עבודת הזרה. המהר"ם אלשקר התיר כשהמוכר לא נתן מחצית.

2. **בדיעבד, אם כבר קנו מהסיטונאי – סדר של קנסות:**

- **בהמה:** נושא פרסה – שוברים את הרגליים (עיקור), עושים את הבהמה בעלת מום שאי אפשר להשתמש בה.

- **כסות (בגדים):** ירקב – מניחים לזה להירקב/להתעפש.

- **כלים:** מתכלים – מניחים לזה להתבלות.

- **עבד:** לא הורגים אותו, אבל גם אסור להציל אותו.

זה **קנס**, לא סתם איסור הנאה – כי באיסור הנאה היו פשוט צריכים לזרוק. כאן יש שיעור ספציפי של קנסות לכל קטגוריה. בעבד יש חידוש: כי העבד יכול להיות עבד של ישראל (ודרך זה הוא הופך ליהודי), מניחים לו – זה מותר.

הלכה – סעודות של גוי (חתונה)

הרמב"ם: גוי שעשה משתה לבנו ולבתו – אסור להנות מסעודתו. אפילו לאכול משלו ולשתות משלו שם – אסור, הואיל ומסבת הגויים אכלו. ומאימתי אסור? משיתחיל לעסוק ולהכין צרכי סעודה.

פשט:

3. **שיטת הראב"ד:** הראב"ד חולק ואומר שאסור להיכנס ליריד (שוק/יריד) של עבודה זרה – הוא בכלל לא מחזיק בהלכה כמו שהרמב"ם מנסה אותה.

4. **תירוץ:** אולי הרמב"ם מתכוון רק כשיש ברירה – כשאפשר לגור בעיר שנייה או ללכת בדרך אחרת. אבל יהודים בגלות "תקועים" – צריך פרנסה, צריך קהילה יהודית, אין ברירה. במקרה כזה מותר. הפסוק "ולא תתורו אחרי לבבכם" מראה שעוברים כל יום כשגרים בעיר כזו, אבל כשאין ברירה זה מותר.

הלכה – חנויות מעוטרות ושאינן מעוטרות

הרמב"ם: עיר שיש בה עבודה זרה, אם היו בה חנויות מעוטרות ושאינן מעוטרות – המעוטרות אסור להכנס בהם כלל אפילו ליקח מה שבתוכן, ושאינן מעוטרות מותרות בהנאה.

פשט:

בעיר שיש בה עבודה זרה, חנויות שמקושטות (מעוטרות) לכבוד יום הטוב של עבודה זרה – אסור להיכנס אפילו לקנות דבר. חנויות שאינן מקושטות – מותר.

חידושים והסברים:

שאלה: איך בכלל מגיעים לחנות, אם אסור להיכנס לעיר? זה תומך בתירוץ שכשאין ברירה (כבר גרים שם), מותר להיכנס לחנויות שאינן מעוטרות.

הלכה – אסור לבנות כיפה של עמודים לעבודה זרה

הרמב"ם: ואסור לבנות עממהם כיפה של עמודים לעבודה זרה. ואם עבר ובנאו – שכרו מותר. אבל בונה הוא לכתחילה טרקלין או חצר שיש בו אותה כיפה.

פשט:

אסור לבנות לגויים כיפה (גג עגול/מבנה) שיכניסו לתוכה עבודה זרה. אבל אם כבר בנה, שכרו מותר. ומותר לכתחילה לבנות טרקלין או חצר שאחר כך יכניסו לתוכה את הכיפה.

חידושים והסברים:

1. **למה שכרו מותר בדיעבד?** כי כשבנה זאת זה עדיין לא היה עבודה זרה – זה עדיין לא משמש לעבודה זרה, רק אחר כך מכניסים עבודה זרה.

2. **כיפה לא פירושה בניין שלם** – זה פירושו ספציפית הגג העגול/מבנה (כמו במזר), המקום שבו שמים ממש את עבודת הזרה (למשל בחלונות). אבל שאר הבניין (טרקלין, חצר) מותר לבנות.

הלכה – המוכר בית לעבודה זרה

הרמב"ם: המוכר בית לעבודה זרה – דמיו אסורין בהנאה, וילך אותם לים המלח. אבל גויים שאנסו ישראל וגזלו ביתו ושמו בו עבודה זרה ונתנו לו דמים – דמיו מותרין.

פשט:

מי שמוכר את ביתו לעבודה זרה – הכסף אסור בהנאה, צריך לזרוק אותו לים המלח. אבל אם גויים כפו על היהודי ושדדו את ביתו והכניסו עבודה זרה, אפילו אם זרקו לו כסף – הכסף מותר.

חידושים והסברים:

1. **החילוק:** כשהיהודי מוכר ברצון, יש לו ברירה – הוא יכול למכור ליהודי, אבל הוא בוחר למכור לעבודה זרה. לכן הכסף אסור. אבל כשהוא נכפה, לא אומרים לו "הפסד!" – הוא לא צריך להפסיד את כספו בגלל הכפייה שלו.

2. **קושייה:** קודם הרמב"ם אמר שמותר לבנות כיפה (בדיעבד שכרו מותר) – איך זה מתאים לכך שהמוכר ביתו לעבודה זרה דמיו אסורין? החילוק:

הלכה – ההולכים לתרפים / ישראל שהולך ליריד של גוים הרמב"ם: תרפים – לשון מקום הטינופת, לשון גנאי לעבודה זרה (כמו התרפים שרחל גנבה). ישראל ההולכים ליריד של גוים – בהליכה מותר (כי אולי יחזור בתשובה), בחזרה אסור (כי שמא הם קשורים, שמא דעתם לחזור). אצל גוי להיפך: בהליכה אסור, בחזרה מותר.

פשוט:

יהודי שהולך ליריד של גוים – בדרך לשם מותר לעשות משא ומתן איתו, בדרך חזרה אסור. אצל גוי להיפך.

חידושים והסברים:

1. החילוק בין יהודי לגוי – שני איסורים נפרדים:

בהליכה (אזל למועד) החשש הוא שהאדם הולך לעבודה זרה – הוא עושה עסקה טובה, הוא ילך להודות לעבודה זרה. **בחזרה** (בא מצדיק) החשש הוא לגמרי אחר – **דמי עבודה זרה**, שהכסף שיש לו בא ממכירת עבודה זרה, וכסף כזה אסור בהנאה.

גוי – בהליכה יש חשש של "אזל למועד" (הוא הולך לעבודה זרה). אבל **בחזרה מותר**, כי **דמי עבודה זרה ביד גוי מותר** – לגוי אין איסור לקנות/למכור עבודה זרה, כספו אינו אסור.

יהודי רגיל – בהליכה אין חשש של "אזל למועד", כי יהודי לא הולך להודות לעבודה זרה – מאמינים שהוא תמיד יכול לחזור בתשובה. אבל **בחזרה אסור**, כי אם הוא מכר עבודה זרה, הכסף הוא דמי עבודה זרה ביד ישראל, שאסור בהנאה.

2. **הטעם של האיסור בחזרה אצל יהודי: עבודה זרה ביד ישראל אסורה בהנאה** – כשיהודי חוזר מיריד של גוים, חוששים שעובדי עבודה זרה מכרו לו דברים שם, והסחורה/כסף שלו "מזוהמים" בעבודה זרה. זה ההסבר לקנסות של ההלכה הקודמת (לשבור את הבהמה, להרקיב, וכו').

3. ישראל משומד – החומרא משני הצדדים:

הרמב"ם: אצל משומד לעבודה זרה לא חל הכלל של "שמא יחזור בו" – משומד הוא משומד, כבר יודעים את האמת. כספו הוא כמו יין נסך, כמו כסף של עבודה זרה.

למשומד יש **שני החסרונות:** (א) הוא כמו גוי בכך שאי אפשר לסמוך עליו שהוא לא הולך לעבודה זרה (אזל למועד) – לכן **בהליכה אסור**. (ב) אבל הוא עדיין יהודי הלכתית, ממילא כספו מעבודה זרה אסור בהנאה (דמי עבודה זרה ביד ישראל) – לכן **בחזרה גם אסור**. **בין בהליכה בין בחזרה אסור לשאת ולתת עמו** – יש לו את החומרא משני הצדדים.

החידוש בסברא: המשומד הוא שילוב של הצדדים הגרועים ביותר משניהם – הוא הלכתית יהודי (כספו אסור), אבל בפועל הוא כמו גוי (אי אפשר לסמוך עליו). זה נותן הסבר יפה למה הרמב"ם מפרט את דין המשומד בנפרד – הוא לא סתם חומרא, אלא שילוב לוגי של שני איסורים נפרדים.

אסור ללכת לחתונה גויית, אפילו מביאים אוכל כשר משלהם. האיסור מתחיל כשהוא מתחיל להכין את הסעודה (להשרות את הלחמניות, כמו בגמרא).

חידושים והסברים:

1. מסגרות זמן של האיסור:

- לכל ימי המשתה.

- לאחר המשתה – שלושים יום.

- אם הוא עושה סעודה בגלל נסיעה (נסיעה הקשורה לחתונה) – אפילו אחר שלושים יום, אסור עד שנים עשר חודשים.

נקודה מעניינת: אצל יהודים שבע ברכות הן רק שבעה ימים, אבל אצל גוים יש שלושים יום. שאלה: האם יש לזה קשר לדין שבע ברכות אפשר לעשות עד שלושים יום (עם פנים חדשות), או שמחת מרעים/מנונים.

2. **הזוהר (שמות דף ק"י ע"א) כמקור:** הפסוק אומר "וקרא לך ואכלת מזבחך, ולקחת מבנותיו לבניך, וזנו בנותיו אחרי אלהיהן, והזנו את בניך אחרי אלהיהן." הזוהר מראה שהסדר הוא: ראשית הולכים לזבח שלו (סעודה), אחר כך פוגשים שם בנות גויות, אחר כך חתונה, אחר כך עובדים עבודה זרה.

3. **הטעם העמוק יותר:** האיסור הוא לא רק כי האוכל הוא זבחי מתים/תקרובת עבודה זרה. אפילו כשאוכלים אוכל כשר, האיסור הוא כי זה יכול להביא לעבודה זרה – דרך כך שפוגשים שם גוים, מתיידדים, מתחתנים, ובסופו של דבר עובדים עבודה זרה. זה הטעם העמוק יותר של איסור סעודות גוים – זה מצב של "זונית אחרי אלהיהן".

הלכה – בת ישראל לא תניק בן הנכרית / מיילדת

הרמב"ם: בת ישראל לא תניק את בן הנכרית – פן תגדלנו לעובד עבודה זרה. גם לא תיילד את הנכרית. אבל מיילדתה בשכר – משום איבה.

פשוט:

כשעושים התנדבות, אפשר לבחור כן או לא. אבל כשעושים זאת בשכר (כמקצוע), אם לא יעשו, זה יביא איבה/שנאה.

חידושים והסברים:

נכרית מיילדת/מניקה בת ישראל: נכרית יכולה ליילד בת ישראל ולהניק בן ישראל, אבל רק ברשותה – ברשות הישראלית. אסור לשלוח את הילד היהודי לבית הגויה, כי יש חשש שהגויה יכולה להרוג את הילד היהודי. אבל בבית היהודי מותר.

תמלול מלא

פרק ט' בהלכות עבודה זרה – משא ומתן עם עובדי עבודה זרה

הקדמה: סדר הרמב"ם והנוגעות להלכה

טוב, אנו לומדים את הפרק התשיעי בהלכות עבודה זרה. בפרקים הקודמים למדנו אילו דברים נעשים עבודה זרה וכיצד מבטלים עבודה זרה. עכשיו נלמד את הסוגיה של... מי שלמד מסכת עבודה זרה זוכר זאת היטב, כי זה הפרק הראשון במסכת עבודה זרה מדבר על כך. מתי מותר לעשות עסקים וכיצד מותר לעשות עסקים עם גוים, כי החשש הוא שכאשר עושים עסקים עם גוים והגוי יהיה שמח, הוא ילך להודות לעבודה זרה שלו. ודברים דומים נוספים של עסקים עם גוים, יותר בכלליות זה יחסים עם גוים.

משא ומתן יכול להתכוון, כפשוטו משא ומתן מתכוון בדרך כלל משא ומתן באמת מתכוון עסקים, אבל גם להיות במשא ומתן עם מישהו מתכוון סתם

להיות בקשר עם מישהו. אז אפשר לומר משא ומתן בשני האופנים.

אז אפשר לומר, אם אני רוצה לחשוב קצת יותר רחב, אפשר לומר שכמו שלמדנו את חמשת הפרקים הראשונים במסכת עבודה זרה היה ממש עיקר דיני עבודה זרה ועוברי עבודה זרה, הדברים שהם ממש כמו חלק מהפולחן, חלק מהעבודה של עובדי האלילים. עכשיו, בשני הפרקים האחרונים למדנו יותר דברים צדדיים, לא ממש עובדים עבודה זרה, אלא לבטל עבודה זרה, לא ליהנות מעבודה זרה. עכשיו נלמד אפילו רמה אחת קצת יותר רחוקה מזה, שזה אפילו קשור, אפשר לומר קשור לעובדי עבודה זרה, שניה לחוקה ודרך חוקה כביכול.

וכנראה זה הכי נוגע להלכה, כי כמה פעמים פוגשים אליל ממשי? אבל אלו ממש הלכות שאם אתה בעל מסחר, סוחר, ויש לך עסקים עם עובדי עבודה זרה, צריך לדעת את ההלכות מה מותר ומה אסור.

אבל **בשאר ארצות אינו אסור אלא יום אידם לבד**, אסרו רק את יום אידם עצמו. והסיבה היא לכאורה פשוטה, כי בשאר ארצות אנחנו יותר תלויים, ואי אפשר לאסור דבר כזה, זה מזיק לכל היהודים... יהודים לא יכלו לעשות שום מסחר. היום חיים קצת, יש כאן לפחות חלק גדול מהיהודים עושים רק עסקים ביניהם, אבל במקום שחיים בין גויים, אי אפשר לאסור כל כך רחוק, חז"ל הגבילו את האיסור רק ליום אידם.

שני טעמים לחילוק

מפרשים אחרים מביאים, הרמב"ם מביא אותך, הוא מביא פעם טעמים טובים שכתובים במפרשים, שמה שאתה אומר זה טעם למה היו יותר מקילים. אבל כתוב בפירוש בגמרא, הוא מביא שהגויים בחוץ לארץ אינם גויים כל כך דתיים, הם פחות עובדים. שלושה ימים הוא לא שוכח. יום אחד הוא עוד זוכר, ביום השני הוא כבר שכח. גוי מחוץ לארץ לא עושה מעשים עם עבודה זרה שלו.

המפרשים אומרים שסתם עובדים בארץ ישראל היו בדרך כלל הולכים מסיבות דתיות, כמו צלבנים או גויים שגרים שם כי הם רוצים לגור שם במקומות כמו עשו גר בהר ששיר, או כמו המאמינים במזרח. אולי אלה שעלו עלו עם אמונה חזקה.

אוקיי, בקיצור, יכולים להיות שני הדברים. או שהסיבה היא כמו שאמרתי, שהקילו בגלות כי צריך לעשות עסקים עם גויים, אין ברירה. או שהראשונים האחרים לומדים שבארץ ישראל הגויים יותר דתיים והם צריכים להילקח יותר ברצינות.

תסמונת ירושלים. ברור פשוט, תסמונת ירושלים. ארץ ישראל יותר רצינית. חוץ לארץ מתכוון, אתה הולך לרומא, אתה הולך לאיטליה, כן, כולם דתיים שם, אבל אף אחד לא מתכוון את זה ברצינות. בארץ ישראל מתכוונים את זה ברצינות למרבה הצער. זה החילוק. זה לא הגויים, זה היהודים.

דין עובר ונשא ונתן בשלושה ימים

אוקיי. אומר הרמב"ם הלאה, מה קורה אם יהודי לא נזהר באיסור הזה, והוא עבר ונשא ונתן עמהם בשלושה ימים, הוא כן עשה עסקים עם הגויים בשלושת הימים של החג? שלושה ימים מתכוון שלושה ימים לפני, או יום וחצי לפני ויום וחצי אחרי? והימים מתכוונים הכל רק לפני, כן, רק לפני, לא התקופה.

או **הרשות בידו**, הכסף אחר כך הוא מותר בהנאה. זה לא אסור. ואתה רואה שזה רק חומרא, כי חושבים שהוא ילך להודות בכנסיות, לא אבל זה ממש, וזה חומרא של חז"ל.

אבל זה שכן, זה עדיין מתכוון ביום אידם, בחג עצמו, הרשות בידו זה כן אסור בהנאה. אם אני זוכר טוב, אולי... הוא אומר שזה קנס. נו, אנחנו חוששים, לא נרצה שנחשוש, שביום אידם עצמו הוא ילך להביא קורבן, או הוא ילך להשתמש בכסף יותר לעבודה זרה, לא רק סתם להודות. רב, רב, רב, רב, אני אומר כאן, הוא מביא שזה מתכוון שזה קנס של הרבנן, כי זה אתה שואל בעצמך, למה דווקא ביום אידם? כי יש סיכוי גדול יותר.

דיסקוסיה: למה יש את האיסור?

אני חושב, אבל זה אני חושב סתם כך באוויר. כנראה האיסור מודה, זה פסול. מדברים כשהפסול הוא לפני עיוור, הגוי יודה לעבודה זרה, ולכן יהודים אסורים למכור.

אני מרגיש שזה יותר שהיהודים יתרחקו מה... אני רק לא יכול לומר את כל ה... כל החוקים האלה שאנחנו לומדים כאן... זה יותר שהיהודים יתרחקו מהחגים הגויים. אז לפני יום טוב מי הוא בא, הוא עושה מבצע, כן, זה הכבוד, יום טוב עושה החג ועושה מבצע, והוא מוכר, הוא קונה, יהודים לא יהיו קשורים לזה. משהו כזה רעיון, החכמים לא רצו.

אני לא רוצה לומר, אנחנו לא רוצים שהעונה הטובה ביותר של יהודי תהיה בימים של החגים הגויים, אז הוא יעשה עסקים. לפי זה, דווקא, היהודים שאני יודע שחג המולד הוא העונה העסוקה שלהם, אולי זה דווקא מה שחז"ל לא רצו. נושאי הכלים של השולחן ערוך כבר אמרו שזה מותר. אבל אני

ואלו ההלכות ליהודים, אני מתכוון לכן מתחילה מסכת עבודה זרה, כי ליהודי, ההלכות שלמדנו עד כאן הן מאוד יסודיות, אבל איזה יהודי עובד עבודה זרה? זה מעניין מבחינת ההשקפה, להבין את הרעיונות, אבל מעשית הלכה למעשה, השאלה שיהודי נתקל בה היא, אם הוא שכן עם גוי, איך הוא מתנהל עם שכנו הגוי? זו השאלה, העובד עבודה זרה.

הלכה א: שלושה ימים לפני אידיהם

האיסור של משא ומתן לפני אידיהם

אומר הרמב"ם, אומרת ההלכה כך: **שלושה ימים לפני אידיהם של גויים, שלושה ימים לפני החגים של הגויים – אני מתכוון, אידיהם, הגמרא מדברת על כך שאידיהם הוא לשון של איד, של צרות, מצרות יבוא להם הישועה, כן, אידיהם, כן – לפני החגים שלהם, אסור ליקח מהם וליתן להם, אסור לעשות איתם שום עסקים.**

למכור להם **דבר המתקיים**. דבר המתקיים, כי הוא שמח שהוא קונה מיהודי, הוא שמח שהוא קנה מקו טוב, או שהוא מכר ליהודי, שמח שהוא הרויח כסף. ואני מתכוון הגמרא אומרת את הטעם, כי הוא ילך לכנסייה בחג, הוא ילך שם לומר את ההלל שלו לעבודה זרה, והוא ילך להודות על הכסף שהוא הרויח, ואנחנו אסור לנו להיות חלק בזה.

דיגרסיה: שלושה ימים לפני יארצייט

עוד, זה המקור למה שכולם אומרים ששלושה ימים לפני היארצייט... לא, זה חוק ולא יעבור. אם אפילו בדינים של עובדי כוכבים שלושה ימים לפני כבר יש מצווה, חוק ולא יעבור, שלושה ימים לפני השלושים יום. אני מבין את זה? להיפך, אם יהודי חושב לא שיהודי ילך לבית המדרש בפסח הוא יחשוב משהו עם מי הוא עשה עסקים בשלושה הימים האחרונים. הוא ילך להודות לה' שהוא חי, הוא ילך להודות לה' שהוא יהודי, הוא כבר שכח מהעסקים שלו לגמרי. בא חסיד, שהגויים ירוויחו ויהיו... אוקיי, אפשר לפרש איך שרוצים, זה כבר דרוש, דרוש.

אוקיי, קצרה, בואו נחזור לענייננו.

איסורי הלוואה ופירעון

עוד, **להלוותם** גם אסור להלוות, **וללוות מהם** גם אסור ללוות, כי בשני המקרים זה גם משמח אותו. הוא צריך לבוא אליו, או שהוא קיבל מימון שהוא היה צריך לפרוע, לשלם עבור חוב שהיו חייבים לו, או לפרוע או לקחת ממנו כסף. כי גם הוא שמח שהוא נפטר מחוב, מדאגה על ראשו.

זה אבל **מלווה בשטר**, או שיש על זה משכון. אבל **מלווה על פה** מותר כן לקחת, **שיכול להציל מידם**, כי מלווה על פה, זה שהוא משלם זה חידוש, כי הוא היה יכול להתחמק. אז זה שהוא לקח, על זה הוא לא שמח. אין לו ראייה, הוא יכול לעשות מזל, הוא יכול אפילו לשמוח. כן, אבל היהודי... מעשה מלווה, מעשה מלווה, אבל לא היתר מילה התירו שתוכל להציל. אני מתכוון המילה היא, כי הגוי לא זוכר. כן, אבל הוא לא שמח, אבל אתה הוצאת ממנו כמה שיכולת.

אבל חשבתי, שאולי זה פשוט שעת סכנה דוחה הכל, שזה דוחה. אולי לגוי יש כמה דולרים נוספים ליום טוב שלו.

דבר המתקיים לעומת דבר שאינו מתקיים

זה למדנו שאסור לקנות או למכור, וגם למדנו שזה רק דבר המתקיים, דבר שמתקיים זמן מה. אבל למדנו **שדבר שאינו מתקיים**, דבר שמתקלקל כמו **ירקות ותבשיל**, מותר כן **עד יום אידם**, כי זה כבר נאכל, הוא כבר ישכח מזה, הוא לא ילך להודות ביום אידם על מה שהוא אכל אתמול. זה החילוק בין יהודי לגוי.

ארץ ישראל לעומת חוץ לארץ

אוקיי, בקיצור, אפשר לעצור אפיה שרוצים. **במדברים אמורים**, אומר הרמב"ם, **בארץ ישראל**. בארץ ישראל אסור שלושה ימים שלמים. מדברים כאן כנראה על ארץ ישראל אבל כשליהודים אין שליטה, כי אז למדנו את ההלכה עם גירוש מארץ ישראל.

דובר 1: יכול להיות כמו שאמרת שעל עשיית עסקים יש עוד איזו סיבה. יכול להיות שכן, לא יודעים. כי על מה הרמב"ם הביא את ההיתר? אתה רואה שהתוספות אמרו שמה מתכוון שהוא יודע שהגויים לא עוסקים בזה, והתירו דווקא. אבל זה לא ברור.

דובר 2: כן, הלאה.

דובר 1: אבל רואים בגמרא, מה ששלח, הוא אומר אני יודע שהוא לא עובד עבודה זרה. כך אני מתכוון, זה בא מהמעשיות בגמרא שהאמוראים כבר התנהגו להתיר את זה, שאמרו שהגוי לא עובד עבודה זרה.

מאוד טוב.

הלכה ג' (המשך) — גוי ששלח דורון לישראל ביום אידו

דובר 1: הלאה, "וכן גוי ששלח דורון לישראל ביום אידו" — גוי שלח מתנה ליהודי בחג שלו, "לא יקבלנו" — לא יקבל היהודי את המתנה, הוא לא יקבל אותה, כי הגוי שמח שהוא, היהודי, צריך לבוא אליו. זה משלוח מנות.

אבל "אם הוא חושש לאיבה" — אם היהודי חושש... ההלכה עולה כנראה על ההלכה השנייה, הקודמת, אבל ההלכה האחרונה היא בעיקר... גוי שלח מתנה, ואם היהודי יחזיר לו את המתנה, הגוי ישנא אותו, ויצא מזה מחלוקת, ומהמחלוקת יצאו דברים רעים. אולי אפילו פיקוח נפש, "נוטל בפניו" — יקח את זה בפניו, אבל באופן שלא יהנה מזה.

שיטת הלבוש: חילוק בין עובד עבודה זרה ומודה בה

דובר 1: תשובה של הלבוש היא, שגוי, אחד שעובד עבודה זרה ואחד שמודה, הוא יחכה. זה לא שהוא צריך לעשות מיד, אלא הוא יכול לחכות, כמו שנעשה ספק כזה אצל הרבנים. הוא יחכה, ויהנה. זה אומר כך, אם הוא יודע שהגוי לא עובד עבודה זרה והוא לא הולך להודות, אז הוא יכול ליהנות מזה. אבל אם הגוי כן מודה בעבודה זרה, אסור ליהנות מזה, זה אומר כמו הנאה מעבודה זרה.

דיסקוסיה: למה זה אסור בהנאה?

תרגום לעברית

דובר 1: הדרישה אומרת אחרת, אבל זה נשמע ככה. יכול להיות שהעצה שהלבוש אומר, אני לא יודע, יכול להיות כזה סוג. אם הוא חושש, אם הוא יודע... לא, יכול להיות שכל הסיבה שהגוי שולח מתנה היא כדי שיוכל אחר כך להודות לו, ועל זה זה נעשה כאילו יש לו הנאה מעבודה זרה, כי הסיבה שהגוי שלח היא בגלל עבודה זרה.

דובר 2: אמרתי לך עכשיו שזה לא ענין של הנאה. אה, כי למדת "יודע מהיכן בא לו". איזו הנאה? אמרת לי קודם את הטעם. חשבנו שזה ענין של קנס, אבל אתה לא רואה כאן, הוא סובר שזה בגלל איבה, אז לא בא לו קנס. מה זאת אומרת? בריאות, הנאה לא מותר לו. למה לא מותר לו הנאה? כי זה לא היה באמת.

דובר 1: אוקיי, אבל אם זה קנס, פירושו שעושים לו קנס כי הוא עשה עבירה, אבל כאן הוא לא עשה עבירה. הוא חייב לקחת, זה לא עבירה. זה לא עבירה. אבל קצת עבירה זה להנות מהמשלוח מנות של ההוא.

דובר 2: זה לא שייך, בוא, בוא נחשוב קצת. תדמיין שלישיהו יש שכן בחזר, והם חברים טובים. אחי הרבי עושה חתונה, כן? והוא שולח לו מהחסידיים משלוח מנות. החסידי האמיתי של הרבי לא יקח של ההוא? אוקיי, טוב, שלא יקח את המשלוח מנות ששולח לזבל.

חילוק בין "עובד עבודה זרה" ו"מודה בה"

דובר 1: הוא מדויק, הרב רבינוביץ, שיש שתי רמות. יש "עובד עבודה זרה" ויש "מודה בה". אני חושב שזה לא נכון, אני חושב שזה אותו דבר. כי הוא אומר שיש אנשים שהם עובדים ממש עבודה זרה, אבל כשמגיע יום טוב הוא נוכר שהוא מודה. כי זה הרגל כבר אפילו עבודה זרה.

אבל זה לא נכון, כי "מודה בה" שלמדנו בפרק א' או ב', שיש "המודה בעבודה זרה אף על פי שאינו עובד". "מודה" פירושו שהוא מאמין שזה

מתכוון לומר את המחשבה, אנשים שאומרים שהעונה הטובה שלהם היא הימים של... אנחנו לא רוצים שהעונה של יהודי תהיה כשזה החגים היהודיים. אנחנו לא רוצים שהעונה שלו תהיה שלושת הימים של החגים הגויים.

לא, לא, זה לא זה. זה בדיוק להיפך. ממה שאתה אומר, היה שאתה חלק מהם, אתה יכול לומר שאתה חלק מהם כמו... אתה חלק מהמצוות. אנחנו לא רוצים להיות חלק מהמצוות. אתה יהודי, יש לך משלך... כמו שאתה אומר, יש לך משלך לפני ולפנים.

סדר הרמב"ם לעומת סדר המשנה: דרוש

זה מאוד מעניין, חשבתי על זה הרבה, קצת דרך דרוש, אבל אני מתכוון שזה ממש פשוט. למדנו הרבה פעמים שסדר הרמב"ם שונה מסדר המשנה. הרמב"ם הולך עם הרעיון מה זה עיקר עבודה זרה, עד פרק ט' הוא הגיע ללפני אידיהן. ומסכת עבודה זרה הולכת ממש, מתחילה, ההלכה הראשונה היא לפני אידיהן. ושאל כמו דוגמה דומה לפסח, כן? פסח, איך מתחילה מסכת פסחים? "אור לארבעה עשר בודקין את החמץ". מתחילה על סדר הזמנים, הדבר הראשון, ההכנה שעושים לפסח. כן? אפילו יש לפני זה שלושים יום, זה לא כתוב במשנה. וזה הולך על הסדר. אותו דבר, הלכות עבודה זרה הולכות על הסדר של החגים הגויים. הדבר הראשון הוא שלושה ימים לפני אידיהן, אחר כך באידיהן, מה שאין באידיהן, וכו'.

אז זה כמו אותו רמז. גוי, יהודי... חלק מאוד חשוב של להיות יהודי ששייך לך, לה', זה שיש לך ימים טובים יהודיים. לכן יש לך... זה העשה ולא תעשה. העשה זה הימים טובים שלך, ואתה לא תעשה את הימים טובים שלהם. זה דווקא שאתה תדע מתי זה הימים טובים שלהם, לעניין מתי אתה תתרחק מהם.

אתה יכול אפילו להסתכל, אתה יכול לראות שבפרשת ימים טובים כתוב "אלהי מסכה לא תעשה לך את חג המצות תשמור". הגמרא אומרת שזה כאילו מבזה את המועדות, כאילו עובד עבודה זרה. או רואים את זה בהלל שאומרים ביום טוב, העבודה שלנו, מה אומרים שם? "אסרו חג בעבותים עד קרנות המזבח". מדברים על זה שלא... השבורים, שלהם... האידיהן, השבורים, העצבים שצריך לשבור. שאלתי אתמול...

לא. אוקיי, יפה. זה סתם כי זה בקרוב יום טוב. מאוד טוב. זה פעם בקרוב יום טוב, צריך, צריך.

הלכה ג' (המשך) — איסור לשלוח דורון לגוי ביום אידו

דובר 1: כמו העשה ולא תעשה. העשה זה הימים טובים שלך, ואתה לא תעשה את הימים טובים שלהם, סתם שאתה תדע מתי זה הימים טובים שלהם, לעניין מתי להתרחק מהם.

אפשר להבין, אפשר לראות שבפרשת ימים טובים כתוב "אלה המועדים אשר תקראו אותם", או הגמרא אומרת "כאילו מבזה את המועדות כאילו עובד עבודה זרה", או רואים בהלל שאומרים כל ימים טובים, המועדים שלנו שלנו, מה אומרים שם? "אסרו חג בעבותים". מדברים על זה, להם אין את הצורות, טוב, האידיהן, הצורות שצריך לשבור. נדבר על זה בפרק הבא.

אוקיי, יפה, זה סתם כי זה בקרוב יום טוב. מאוד טוב.

זה תמיד בקרוב יום טוב ליהודי, זה לא חידוש גדול. אוקיי.

"ואסור לשלוח דורון לגוי ביום אידו" — עוד הלכה, מאוד טוב. אסור לשלוח מתנה, מתנה אסור באותו יום, ביום אידו עצמו. על זה לא חוששים לשלושה ימים לפני.

"אלא אם כן היה ידוע לו שאינו מודה בעבודה זרה ואינו עובדה" — אלא אם יודעים שהוא לא אחד שמודה לעבודה זרה והוא לא עובד עבודה זרה.

דיסקוסיה: האם "ידוע לו" עוזר על שלושה ימים לפני?

דובר 2: אז, הידוע לו לא עוזר על שלושה ימים לפני לעשות עסקים?

דובר 1: אבל אני חושב שכאן הוא לא מתכוון כאן, פשוט לא מתכוון כאן, אולי גם. הוא מתכוון שכפר שלם של גויים, אבל אולי הוא מתכוון שבעיר, שם המלך למשל הוא מאמין בזה, אבל העולם בא סתם למסיבה. יכול להיות שבזמן, אפילו בזמן שהיה ממש מנהג אבותיהם, היו אנשים כאלה שבאים סתם. והילולא על המילה הזו, תסתכל סביב, אלה שנמצאים באותו יום בכנסייה שהם עושים חצי יום חצי יום, או אלה שכל היום הם רק אוכלים ושמחים.

דובר 2: אהה, טוב מאוד.

דובר 1: רואים, היה פעם בגמרא רגיל, כשמדברים על עבודה זרה, רומא של עבודה זרה, רומא של עבודה זרה הייתה מציאות כזו שאני העובד, לכל אחד היו הרבה פסלים. פסלים שלו כדי למשוך את החסידים שלו, העובדים שלו, ואנשים אחרים מהעולם פעם באים. זה לא מתחיל יותר, ברומא בסופו של דבר, היה האריסטוקרטיה או שהיו האנשים האמיתיים הם היו תמיד, עם עצום של פועלים יוצאים משעתם ובאים משעתם, שאולי הם לא היו מחוברים. הם רק עשו זאת, כי האדון עושה היום חג.

הלכה ח' — מכירת דברים לעבודה זרה

הלאה, עכשיו הולכים אנחנו לדבר על מכירת דברים לדברים מסוימים שאפשר להשתמש בהם לעבודה זרה.

אומר הרמב"ם, **דברים שעשויים ומיוחדים למנוי עבודה זרה**, דברים שהגויים צריכים לעבודת זרה שלהם — כמו קרבות מסוימים למשל — **אסור למכור לעובדי עבודה זרה בכל מקום לעולם**. אסור לאף אחד למכור את הדברים האלה.

זה קצת מובן, כי קודם למדנו שיש חשש שהגוי יעשה מזה אחר כך לעבודה זרה.

דובר 2: לא, אמרתי שזה לא עשה משום תקרובת.

דובר 1: עכשיו מדברים על עשה חדש. האיסור לתת למכור.

דובר 2: קודם, דיברנו שזה ממש נעשה עשה משום תקרובת.

דובר 1: אהה.

אבל דברים שאינם מיוחדים. למשל, מותר למכור קמח אפילו שיאפו עוגה לעבודה זרה. כי עושים אותו לכל הדברים. לא חנות סתם. **ואם פירש הגוי שקונה לעבודה זרה**, אם הוא אומר אני רוצה את הדברים לעבודה זרה, **אסור למכור**, אסור בכלל להקריב לעבודה זרה. למשל, מוכרים בהמה, צריך למכור בהמה עם מום, כך הוא לא יקריב את הבהמה לעבודה זרה.

הלכה ט' — לבונה זכה בכלל לבונה שחורה

תרגום לעברית

אומר הרמב"ם, אבל **דברים המיוחדים, דברים שאינם מיוחדים, כגון לבונה זכה בכלל לבונה שחורה**. אדם שיש לו לבונה, חלק ממנה היא הטהורה שמשמשים בה בעבודה זרה, וחלק הוא לבונה שחורה, מותר לו למכור סתם, ואין חוששין שמא ילקט הזכה לבד לעבודה זרה, **וכן כל כיוצא בזה**. כי זה לא כל כך בולט, זה לא כל כך ברור שזה פריט לעבודה זרה.

דובר 2: זו הסיבה? אולי לא חוששים כי הגוי לא יעשה זאת, כי זה מעורב, אולי לא יעשה זאת.

דובר 1: לפני עור, שאסור לעזור לגוי לעשות עבירה. ידעת? שאסור לעזור לגוי לעשות עבירה. אז לכאורה יש לזה את כל הכללים של לפני עור, אלא שאין לו דרך אחרת לעשות זאת. הגמרא אומרת "לפני", זה אומרת הגמרא, "לפני לפני לאו מפרשינן", זה דבר שצריך עוד עוד.

הלכה י' — כלי זיין ודברים שיש בהם נזק לרבים

אומר הרמב"ם, **כשם שאין מוכרין לגויים דברים שמחזקין בהן ידיהן לעבוד עבודה זרה**... הלכה חדשה, שיש עוד דברים שצריך להיזהר בהם בקשר עם גויים. כן, אבל אתה רואה שכאן הוא אומר את הלשון "מחזקין

תגלחת זקנו ולוריתו — כאן גם המקום היחיד שמזכיר יום הולדת ברמב"ם. כן. או שהוא עושה חלאקה, גם המקום היחיד שהרמב"ם מזכיר חלאקה. הרמב"ם בהלכות פאה, כשהוא מזכיר את המצווה של פאה, הוא לא מזכיר את המצווה של חלאקה. כן, אבל זקנו, לא השיער של ילד קטן. זקנו ולוריתו. לוריתו זה... לוריתו זה איזה מנהג של עבודה זרה שהולכים, אתה זוכר? זה... אני לא יודע בדיוק מה זה, כן.

דובר 2: הוא כבר עמד על השערות בין הזקן עם ה...

דובר 1: אוקיי, אוקיי.

או **ויום שעלה בו מן הים או שיצא בו מבית האסורים**, הוא עושה סעודת הודיה על הנס שלו. או **ויום שיעשה בו משתה לבנו**, בר מצווה לבן, או איזו סעודה שהיא... חתונה, לא רגיל?

דובר 2: לא, כאן רואים את הענין של... כן, הרבה פעמים מעניין, הרבה פעמים אומרים בגמרא סעודת חתן, אומרים האנשים שהחתן היה עושה בעצמו את הסעודה. כך כתוב במסכת כתובות מתברר, כן, האחד צריך להכין סעודה וסעודה. אבל גם הרבה פעמים רואים שהאבא עושה את הסעודה, כן, משתה לבנו. לא הוא עושה בעצמו. המחנותים, כך המציאות, האבא עושה סעודה.

דובר 1: אוקיי, אבל משתה לבנו, אני לא יודע בדיוק מה הרמב"ם מתכוון כאן, תינוק או מה. אני חושב ש...

דובר 2: לא, תינוק הוא כבר אמר.

דובר 1: אה, נולד בו זה הוא עצמו נולד.

אין כל אלו אסור אלא אותו היום שעשאו איש ולבד. כשזה אירוע גדול לכל האנשים, זה נוגע שלושה ימים לכל האנשים, אבל רק באותו יום.

כשהוא מתרגש יש את העזרא מודה. אומר הוא, **וכן יום שמת להם בן מלך**, רק באותו יום ובאותו אדם. אה, אין שלושה ימים לפני כן גם לא. **וכן יום שמת להם בן מלך**, שמת משהו אצל הגויים, עושים חג על זה. יארציט. יארציט, או שהוא מתכוון ליום עצמו לכאורה. עושים את יום ההלוויה ליום.

דובר 2: מה פירוש זה... כן? אסור אותו היום. רק באותו יום, רק לאנשים שחוגגים אותו.

דובר 1: אומר הוא, לכל מיתה, מאיפה יודע אדם אם הגוי, הגוי הספציפי, הוא עובד עבודה זרה ביום המיתה? יש סימן, **לכל מיתה ששורפין בה כלים ומקטירין קטורת**, שורפים כלים, עושים את ההדלקות, שורפים קטורת, **הרי זו מיתה עובדי עבודה זרה**.

הלכה ז' — גויים שאינם ממש עובדי עבודה זרה

אומר הרמב"ם הלאה, ביום איד, האיסור של יום איד, הוא רק **אסור על עובדי עבודה זרה בלבד**, רק לאלה שעובדים ממש עבודה זרה. **אבל הגויים שסומכין על הגויים**, שהם חלק מהתרבות, זה שהוא כמו שאומרים מנהג אבותיהם בידיהם, **שסומכין בהם ואוכלין ושותין ושומרין מועדותיהם כדרך**, הם שומרים את זה כמנהג, אבל עבודת המלך, או שהם מצטרפים כי זה חג הלאומי של המדינה. אבל המלך שעשה את החג, להעמיד למלך, יכול להיות שמדובר על ההוא. או שזו מדינה נוצרית, או מה שזה מדינה של הדת שלהם. **אבל אינם מודים במועדותיהם**, הם לא ממש בתוך זה, **הרי אלו מותרין לשאת ולתת עמהם**.

וזה ההיתר שמביאים עוד מהתוספות. ולכאורה הם אומרים לא להחזיק שהגויים האמריקאים הם בערך ברמה הזו, זה יותר מנהג כזה. הם לא הולכים באמת לכנסייה, רק שהם חוגגים את הימים שהם חוגגים.

לכאורה מודה זה יותר, מודה זה תרגום מאמינים בו, זה התרגום. מודה זה תרגום שמישהו שאומר כפירה, מודה זה תרגום שהוא לא מאמין בזה. או הולך במועדותיהם, כן. אוקיי, בקיצור.

דיון: מה פירוש "אינם מודים במועדותיהם"?

היהודים. שריון שריון בתוכם, והם התערבו עם הגויים, והם התערבבו ביניהם, ממילא מותר ללכת, כי בזה מצילים את עצמם.

כן, הגמרא אומרת שר' יהושע אמר, פרסים מוכרים להם כי הם מגינים עלינו. פשוט, כשארמיקה יוצאת למלחמה, אל תגיד שאמריקה יוצאת למלחמה בשביל הגויים. היא יוצאת בשביל היהודים גם, והם עושים עסקה איתם, הם נותנים לנו לגור, ואנחנו חלק מזה, והם מגינים עלינו גם.

אגב, יהודים היו הולכים לצבא של המדינה, אפילו הרבה פעמים לא בהכרח מכורח. לא רואים שיש איסור ברור. לא רואים שיש תשובה שמתחילה "אסור, אסור לקחת ילדים, אם מרגישים שלא יכולים לשמור יהדות". אבל זה לא דווקא כי כאן יש דבר כמו מלחמה.

דובר 2:

כן, רגע, אתה רואה אפילו... אוקיי, כאן יש ראייה חלשה יותר. לא מדברים ממש על מלחמה, מדברים עכשיו על מכירת משקה קטן שהוא יכול להשתמש. זה מעניין, אבל אני אומר לך, החקירה מעניינת. הגמרא דיברה על איזה גוי שלא עובד עבודה זרה, למכור לאיזה גוי במקום שלא גרים, או שהוא לא איתנו, סתם מאפיונר, לא המדינה, לא הממשלה. כאן מדברים על הממשלה. אה, זה החילוק. דיבורים מן הגוים זה אומר סתם. כאן מדברים על הממשלה.

דובר 1:

וגם באופן שליהודים יש ברית. אם אתה לא יודע מי יהיה יותר גרוע ליהודים, נפוליאון או הרוסים שם, או יכולים להיות הרבה מצבים שלא יודעים מי יהיה יותר גרוע ליהודים. אולי במקרה כזה ממש לא. כשברור שכאן ליהודים יש עסקה. בזה עומד בכריתת הברית, הם יודעים שהיהודים יותר בטוחים עכשיו, וכשהגוי נכנס הוא יותר גרוע, אה, בגלל זה, מותר. שוב, אומר הוא הלאה.

עיר שיש בה עבודה זרה — אסור לעבור בה

דובר 1:

עכשיו נראה עוד ריחוקים גדולים יותר ממה שמותר להתערב עם הגויים. הנה עיר עבודה זרה.

עיר שיש בה עבודה זרה, מותר לעבור ליד העיר, אבל לא ממש להיכנס, ואפשר לקנות ולמכור בה. עיר שיש בה עבודה זרה, עיר שהעבודה זרה בחוץ מהעיר, אז מותר ללכת פנימה.

אז יוצא, שאם העיר חזקה, עיר שלמה, שבאותה עיר יש כנסייה אחת, אסור להיכנס לעיר.

כך עומד הוא.

דובר 2:

אה, רבי זה הרבה מיוחד, עבודה זרה לא אומר שיש שם כנסייה. זה אומר שיש... יש את הגדול... זה מרכז של עבודה זרה.

דובר 1:

יש כנסייה.

דובר 2:

הוותיקן.

דיון: מה זה אומר "עיר שיש בה עבודה זרה"?

דובר 1:

ועד עכשיו נראה שבכל בית שני, הצד השני של הבית הוא עבודה זרה. שואל אתה שאלה טובה? זו שאלה טובה? שתי ההלכות הן סתירה טובה. שואל אתה שאלה טובה, אבל הרב"ן ממש סובר כמוך. הרב"ן אומר שההלכה מדברת כמו רודי ומתי מאטנס, הוא לא מדבר על עיר עם כנסייה?

דובר 2:

כן, על צ'רץ' או משהו כזה.

דובר 1:

בהן ידיהן", זה איזושהו פרט של הדברים הקודמים. תומכים, עוזרים במשהו. נראה, מקלים עליהם את עבודתם הזרה.

יכול להיות שהיהודים היו אנשי עסקים גדולים, והיהודים, אם היהודים פתחו חנויות שמכרו פריטי חג, היה להם יום טוב טוב, ואם לא, לא. אז היהודים אפשרו להם יום טוב טוב. בקיצור, מחזקים אותם.

אומר הרמב"ם כאן עוד ענין של קשר עם עבודה זרה. זה הסימן של הענין של קשר עם עובדי עבודה זרה. יש בעיה שאנחנו מכשילים, אנחנו עושים לפני עור, שאנחנו גורמים שהגויים יוכלו לעבוד עבודה זרה בקלות.

אומר הרמב"ם כאן דבר שעוזר לגויים לעשות שפיכות דמים. אומר הרמב"ם, בדיוק כמו שאסור למכור לגויים דברים שיעזרו להם לעבודה זרה, כך אסור למכור להם דבר שיש בו נזק לרבים, כגון אסור למכור להם דובים ואריות, כי הם ישתמשו בהם לשפיכות דמים, או כלי זיין, כבלים, שלשלאות, קשירות, מה שאתה רוצה, אזיקים, ודברים כאלה שיהיו שפיכות דמים, אסור לספק להם את כלי הזיין שלהם.

אומר הרמב"ם, ואסור למכור להם כלי זיין. זה ענין של לא לעזור לשפיכות דמים. זה אסור ליהודי. ואסור למכור לגוי, ואסור למכור לישראל החשוד למכור לגוי. אה, סליחה, ליהודי. יהודי שהולך למכור את זה הלאה לגוי. יהודי שחשוד על שפיכות דמים גם אסור. זה לפני עור. אבל זה לא הדין של לפני עור. אבל אומר הוא, גם אסור, הלפני עור על זה כן יש איסור לפני עור, דהיינו, אסור למכור ליהודי שהולך למכור לגוי כלי זיין. אני יכול לחשוב שזה ממש לפני עור. זה ענין של רציחה משבע מצוות בני נח. כן, אנחנו לא רוצים שיהיו להם כלי משחית. אתה עושה את זה. זה ענין שאסור למכור בכלל, סתם כך לומר.

אם נמשיך הלאה, נראה כבר בסעיף הבא היתר. ואין מוכרין להם כלי זיין לליסטים ישראל. אה, זה הוא אומר בבירור. אסור למכור כלי זיין ליהודי שהוא ליסט. מובן מאליו, יהודי שיש לו חנות נשק, אופס, סליחה, הוא צריך לוודא שהוא מוכר רק לאנשים הגונים.

דיון: מכירת נשק לדיקטטורות

יש בארץ ישראל, לא נהיה קשורים לארץ ישראל, אבל יש כאלה שמעורבים עם הממשלה, והממשלה שם יש לה מערכות ונשקים מתחכמים מאוד, והם בעסק. הם מוכרים גם לדיקטטורות. יש אולי כמה יהודים, לא משלנו, אבל יהודים הגונים, שהם מוחים על זה, כי זה איסור, אסור לחזק שפיכות דמים.

דובר 2: נו, מה ההיתר בעצם? נו, מה בעצם?

דובר 1: זה בעצם לא מותר, וזה עסק.

דובר 2: הם לא מוכרים לדיקטטורות, כן.

הלכה יא — היתר של כורתים ברית

אומר הרמב"ם הלאה, היו ישראל שוכנים ביניהם וכורתים להם ברית. אה, יש היתר. מה זה אם יהודים גרים בין גויים ויש להם עסקה עם הגויים? מה זה אומר "וכורתים להם ברית"? זה לא אומר כלום. זה אומר שאני אזרח של אמריקה. למרות שיש לי ברית עם אמריקה, אמריקה שולחת חיילים אם יש איום עליי, נלחמת בשבילי. נכון, ואם יש יהודי שיש לו מפעל או מה שזה לא יהיה באמריקה שמייצר נשק, מותר למכור להם כלי זיין להגן עליהם מפני אויביהם. אה, לא למלחמות החיצוניות שלהם. הם משתמשים בזה למלחמה עם האויבים של המדינה, ויוצא שזה מגן עלינו.

מכירת כלי זיין למלוכה (המשך)

דובר 1:

אמריקה שולחת חיילים, אם יש איום עליי, היא נלחמת בשבילי.

ואם יש יהודי שיש לו מפעל או מה שזה לא יהיה, הוא יצרן של נשק, מוכר לו כלי זיין לעובדי המלך גייסותיו, לא לעשיית מלחמה עם צרי המדינה להצילה, הם משתמשים בזה למלחמה עם האויבים של המדינה, ונוטלין ממנו שכר, ויוצא מגין עלינו, שלמעשה אם האויב ינצח והוא ייכנס להרוג גם את היהודים של המדינה, אז כשהיהודי עושה זאת, פשוט שהוא מגן גם על

דיון: איך מותר להיכנס בכלל לעיר?

דובר 1:

אז איך מותר להיכנס בכלל לעיר? כי עכשיו עדיין לא היה עבודה זרה. שאלתי לך ש... אוקיי, אז הכניסה לעיר היא משהו שצריך עיון. אני לא יודע מה לומר לך. אסור ללכת לעיר ורוצים בכל זאת לעשות שאסור. שואל קושיה? זו קושיה טובה. אני לא יודע מה לומר לך.

קודם כל, הראב"ד חולק ואומר שאסור להיכנס ליריד של עבודה זרה. דיברנו, הראב"ד בכלל לא סובר את ההלכה. אבל אני לא יודע, אני לא יודע מה הפשט. זה דבר קשה. הם מביאים שהש"ך מתקשה, ואחרים באחרונים. אה, כן, בדרך כלל כשאנחנו מתקשים, הראשונים שהתקשו על הדעות. אוקיי. כן.

עיר שיש בה עבודה זרה — חנויות מעוטרות ושאינן מעוטרות

דובר 1:

עיר שיש בה עבודה זרה, אם היו בה חנויות מעוטרות ושאינן מעוטרות, אם היתה עיר שיש בה עבודה זרה, ויש חנויות, חנויות, שיש להן צמחים כאלה, אני לא יודע מה, קישוטים לכבוד יום הטוב של עבודה זרה, הן מעוטרות, אסור להכנס בהם כלל, אפילו ליקח מה שבתוכן. אלה שיש להן את הקישוטים, אלה שמקושטות יפה לעבודה זרה, אסור להיכנס לשם אפילו לקנות דבר. אנחנו מניחים שאפשר להבין שהסיבה שזה עכשיו כל כך יפה מקושט היא בגלל עבודה זרה. ושאינן מעוטרות, מותרות בהנאה.

הלאה, איך מגיעים בכלל לחנות? הרי לא עומדים. אם אסור להיכנס למקום שיש בו עבודה זרה. אולי זה אומר שיש ברירה, אם יש לך ברירה, כמו שאתה הולך בדרך, או אם אתה יכול לגור בעיר אחרת, אתה יכול ללכת לעיר אחרת. אבל אתה תקוע, יהודים הרי בגלות. כל ההלכות האלה הן כולן כאלה חצי גלות, חצי גאולה. צריך לברוח? לאן אתה בורח? אדם תקוע. "ולא תתורו אחרי לבבכם" עומד הרי פסוק. "ולא תתורו אחרי לבבכם" אומר שעוברים על ההלכה. כל יום גרים בעיר שיש בה עבודה זרה, ועוברים על זה. מה לעשות? אבל אין ברירה. צריך פרנסה, צריך... יהודי שגר בעיר שיש בה עבודה זרה, אתה גר הרי שם לסיבה. אתה גר שם אולי כי יש קהילה יהודית, או יש לך פרנסה. זה לא... אתה יכול אחר כך שכשאפשר היה לא מותר, אבל אין ברירה. אז מותר להיכנס לחנויות.

חנויות של עובדי עבודה זרה — אסור ליכנס

דובר 1:

ההלכה הבאה שלהם, חנויות של עובדי עבודה זרה, אסור ליכנס בהן מפני עבודה זרה.

חנויות ששייכות לעבודה זרה אסור לשכור. לשכור אומר אני אנהל את החנות, נכון?

דובר 2:

כן, לשכור חנות עבורם, כי זו עבודה זרה שלי.

דובר 1:

מעניין. כן, זה נשכר לעבודה זרה. אוקיי.

המוכר בית לעבודה זרה — דמיו אסורין

דובר 1:

המוכר בית לעבודה זרה. אוקיי. אם מיישהו מוכר את ביתו לעבודה זרה, הוא עושה כסף, יש לו הנאה מעבודה זרה. אוקיי. **דמיו אסורין בהנאה, וילך אותם לים המלח.** הוא צריך ללכת לזרוק את כל הכסף לים המלח. הוא מביא, שים המלח לא אומר סתם ים רגיל, הוא צריך עם הכסף להתאמץ הכי הרבה. הם יכולים לכוון לים המלח הגדול. **אבל גוים שאנסו ישראל וגזלו ביתו.** זה רק אם היהודי מוכר, ברצון. אבל אם הגויים כפו והם הכניסו עבודה זרה, והם אפילו זרקו לו כסף, אז כן **דמיו מותרין.** למה? כל הסיבה היא עדיין כי זה לא... זה לא ענין של...

אבל זה לא על צ'רץ', אסור ללכת לעיר שיש בה צ'רץ'. כך עומד כאן, מה אני אומר כאן? לא רואים בזה, כן, לא רואים כאן הלכה שאסור ללכת לצ'רץ'. רואים אפילו הלכה גדולה יותר. אסור ללכת אפילו לעיר. אני מתכוון, אבל זה מדובר סתם שזה אומר איזה אופן שזה עומד עומד. אני הייתי מתקשה כי כל עיר גויית יש בה יותר עבודות זרות. אסור ללכת לעיר גויית.

דובר 2:

פניסי, אומר שם בסיחול פאר הלכה פאר לזר.

דובר 1:

פניסי, בית מין...

דובר 2:

לא, אסור ללכת לעיר גויית, בוודאי מותר ללכת לעיר גויית.

דובר 1:

אוקיי, הלאה. מה, בוא נראה, בוא נלמד הלאה, ונראה אם בסוף ממש לא מותר.

אבל כן, בוא נצטרך לעשות כשנסיים את השיעורים, ונצטרך לטרוח לשאול על בית חדש. אני לא מאמין שבהולנד יש עבודה זרה. אני עדיין לא. מה זה עיר? עיר זה אזור, והאזור שלי אין. חיפתי כאן, דווקא, שם יש צ'רץ', אני אתן פתרון, אני לא גר ברחוב ההוא. אוקיי, יש עצה מהירה, יש עצה מהירה שניתנה. דווקא, הרבה פעמים, אני עובר כאן, אני עובר דרך, יש צ'רץ' עם חניון גדול, אני חושב לפעמים שאני רוצה להסתובב בחניון שלהם.

לשון הרמב"ם

דובר 1:

עיר שיש בה עבודה זרה זה אומר, שזה אומר כשהיה באירופה, היו הרבה ערים שנקראו על שם עבודה זרה, יהודים נתנו להן שם. עיר שיש בה עבודה זרה זה יותר סמלי, עיר שהיא עיר עבודה זרה. אדם נוסע ממקום אחד למקום שני, הוא צריך לעבור דרך ערים שונות, אסור לעבור בעיר שיש בה עבודה זרה, הוא לא יכול לעבור דרך העיר שהיא עבודה זרה. במה דברים אמורים, במשהדרך מיוחדת לאותו מקום, כשהיה מיוחד לעיר, אבל אם יש שם דרך אחרת, ואינו עובר אלא דרך זה...

הם אמורים, דווקא, יש דרך, הוא מותר כן ללכת ולעבור בדרך, זה לא הדרך עוברת דרך, זה כביש גדול, זה לא כביש רק של העיר, זה כביש בין-עירוני, הוא נוסע גם דרך העיר. משהו כזה, דרך אחרת, לא תופס מה הוא מתכוון. יש שתי דרכים לעיר, או שהדרך מיוחדת לעיר. הוא מתכוון לומר, הדרך הולכת גם למקומות אחרים, נכון?

דובר 2:

כן, זה אומר.

אסור לבנות כיפה של עמודים לעבודה זרה

דובר 1:

שוב, הלאה, ואסור לבנות עמהם כיפה של עמודים לעבודה זרה. הוא לא יכול לעזור, להיות חלק מעסק, או לעשות בנייה לגוי לבנות כיפה, בניין, בניין עגול, שאחר כך הולכים להכניס לתוכו עבודה זרה. אבל כיפה, אני מתכוון שכיפה לא אומרת בניין, תראה בעוד רגע, יכול להיות טרקלין, חצר. כיפה, אני מתכוון, אומרת כמו במנזר יש את הגג העגול. כן, אבל למשל, היה כמו בחלונות שמו את עבודה זרה. זה במקום, אבל הוא רואה את הבניין, מותר כן. תראה מה הוא אומר. **ואם עבר ובנאו, שכרו מותר.** אז זה לא אומר משמשי עבודה זרה? כי מה שנבנה עדיין לא היה עבודה זרה לכאורה, אלא אחר כך מכניסים עבודה זרה, כמו שלמדנו קודם. לא, זה עדיין לא משמש לעבודה זרה, ואולי בינתיים זה מותר. **אבל בונה הוא לכתחילה טרקלין או חצר שיש בו אותה כיפה.** מותר כן לבנות את הטרקלין או את החצר שאחר כך הולכים להכניס לתוכו את הכיפה של עבודה זרה.

דיון: החילוק בין מוכר ברצון לאנוס

דובר 1:

תרגום לעברית

הוא שואל אפילו קושיא, הרי אמרנו קודם שמותר לבנות בבונות כיפה, אפילו כיפה על העבודה זרה היא כולה מתה. כאן הרי זה הבית, ואומרים שהבית גורם לו לשמש את הבית, אולי כך חשב קודם. אולי יאמר שיאמר כמו מידי בוי על העבודה זרה. לא, זה המוכר ביתו. אה, אבל השני אומר, אה, היה עושה סנט. שהוא מדבר בחצי דבר. לא, החילוק אינו לגבי מידי בוי, החילוק נראה כי הוא נאנס. ואז מותר כתר ומעלה בערכאות שלהם, ואז מותר אפילו לעשות פישל שהוא מפסיד. כי אינו צריך להפסיד את כספו בגלל מגורסו. ואילו המוכר צריך כן להפסיד את כספו, כי הוא לא נאנס. כי הוא רצה בכך. אתה לא יכול, אינך יכול למכור ליהודי, כי אתה מוכר לעבודה זרה. אתם רוצים דברים לגויים, כופים, מכים אותי. כמד דבר. לא אומרים לו! רק אומר לא. הוא רוצה למכור ליהודי, ושוב. אנחנו כן כספו וכשזה לא כספו, עומד. כשזה באונס, לא כספו. מדברים לא... הוא מתכוון לומר, רק כשזה שלו ולא הוא יחפש את העבודה זרה, ומדברים... מלכה וזו על עבודה זרה, אפשר לומר, אין לו ברירה אלא למכור. הלוקח היחיד שרוצה את זה כאן הוא העבודה זרה. אוקיי, צריך לחשוב. כן מותר. זה סוג של אונס. אני לא יודע. אבל במוכר אפשר להיות היתר בכל דבר. אוקיי.

חלילין של עובדי עבודה זרה — אסור להספיד בהם

דובר 1:

עכשיו, החלילין של עובדי עבודה זרה, אסור להספיד בהם. מה זה אומר? להשתמש בהם כמיקרופון להלוויה, כי בהלוויה משתמשים בחליל לשייר. עוד, מה צריך לשלם להם על כך? כמו שאין אנו רשאים לשכור מהם חנות, זה אותו דבר. לא לחכות, לא מקודש. זה לא תקרובת עבודה זרה. זה פשוט הכלי.

הלכה מ"ט (המשך) — חלילה של עבודה זרה

דובר 1: מה זה אומר? מותר? אוקיי, צריך לחשוב. זה סוג של אונס, אני לא יודע. אונס ממון. אבל במוכר אפשר להיתר בכל דבר. אוקיי.

עכשיו, החלילה של עבודה זרה אסור לשכור בהם. מה זה אומר? להשתמש במוזיקה שלהם להלוויה, כי בהלוויה משתמשים בחליל לשייר. רגע, למה צריך לשלם להם על כך? כמו שאין אנו רשאים לשכור מהם חנות. אותו דבר. לא כי זה מקודש, זה לא תקרובת עבודה זרה. זה פשוט כסף של עבודה זרה. זה שייך להם, הם משכירים אותו. טוב מאוד.

הלכה נ' — יריד של גוים

דובר 1: הלכה נ' - יריד של גוים. מה מותר לסחור עם גוים? מותר ללכת ליריד של גוים, ולוקח מהם בהמה, עבדים ושפחות בגיותן, כשהעבדים והשפחות עדיין גוים, ובתים, שדות, וכרמים. וכותב ומעלה בערכאות, מותר אפילו לכתוב בחוקיהם שזה נעשה שלי, מפני שהוא כמציל מידם, כי הוא לוקח משהו שהיה מפסיד את הכסף. אם לא ירשום, יפסיד את זה. הוא לא מדבר כאן בימי אידיהן.

חילוק: לוקח מן הבעל הבית או מן הסוחר

דובר 1: במה דברים אמורים? בלוקח מן הבעל הבית, משהו שנוטל מחצית. שהוא לא נותן מחצית, את זה המהר"ם אלשקר כבר התיר. אבל אם קונה מסוחר, מה זה בעל הבית? אני מתכוון שהוא קונה מהסוף, מהאקטואלי, מהאדם שעשה את זה. אבל אם קונה מאדם אמצעי, מסיטונאי, אסור, לפי שזה נותן מחצית, כי הוא נותן מחצית, ומחצית לעבודה זרה. אם זה יריד שאנחנו מדברים במצבים מסוימים, כשהעבודה זרה, הכומרים היו גם המנהיגות, הכומרים היו השליט בעיר, אז הוא נותן מחצית, והמחצית היא לעבודה זרה, והוא הולך להנות את העבודה זרה, שהוא הולך לגרום שהעבודה זרה תהיה לה כסף.

בדיעבד: קנסות על מי שקנה מסוחר

דובר 1: אז מה קורה אם בדיעבד לוקח? כשיום אחד, גזלן עבר עבירה, הוא לא יכול היה להתאפק, או שלא היתה לו ברירה, הוא כן קנה מהסיטונאי. צריך לאבד את זה?

אם בהמה לוקח. אם קנה בהמה, נושא פרסה סוס מן הרכיבה למטה, שישבור, שיעשה את הבהמה בעלת מום? כן, הוא שובר את הרגל, זה אומר עיקר אני חושב אם אני זוכר, ואז אי אפשר לעשות איתה כלום, זה נעשה בהמה שאי אפשר להשתמש בה, אי אפשר לשחוט.

אבל השאלה היא לגבי שהוא הנה את העבודה זרה, העבודה זרה עשתה כסף ממנו, לא? כן, אני לא יודע, זה קנס, שוב, משהו מעניין. מה היה שם? היה קרוב עבודה זרה או משהו, נראה שזה איזה עונש, כי אם היה איסור הנאה היה צריך סתם כך, זה יותר קנס, הוא לא רשאי ליהנות מזה, הוא קנה שור כדי לחרוש, זה שיעור של קנסות, "אם כסות וכרים לכך מכר ירקב?" איך יניח לזה להירקב? "לכך מכר כלים מתכלים יאכלם בן מלך, לכך עבד", הוא לא צריך להרוג את העבד, אבל הוא גם לא רשאי להציל את העבד, כן, יש הרבה כאלה שנראה מעניין.

כן, זה לא ברור, קנס, כי הטוב ביותר של העבד עכשיו נעשה, אם העבד נעשה עבד של ישראל הוא הולך להיות, נראה שזה משאירים, כך אומר הרמב"ם, את העבד משאירים, למה? כי העבד אם הוא נעשה יהודי מותר. אוקיי, בסדר.

הלכה ט"ז — סעודות של גוים (חתונה)

דובר 1: כן, יש עוד הנאה מסעודות של אותה רשע, גוי שעשה משתה לבנו ולבתו, כן, זה אמיתי, אומרים שאין למכור נשק ומועד ודברים כאלה, גוי עושה משתה, הוא עושה חתונה לבנו ולבתו, אסור להנות מסעודות, אפילו לאכול הישראלי, אפילו אם היהודי הולך רק לאכול שם, "ולשתות משלו שם אסור", אפילו הוא מביא את האוכל שלו אסור, "הואיל ומסבת הגוים אכלו", אין ללכת לחתונה גויית, כך עומדת כאן ההלכה, אם זו חתונה של עבודה זרה. "ומאימתי אסור לאכול אצלו? משיתחיל לעסוק ולהכין צרכי סעודה". כן, ממתי אומרים כבר שמחה במעונו, כן, ממתי מעירים את התזמורות עומד בגמרא, זה אומר ממתי מתחיל להיקרא חתונה, גם לגבי הגוי, ממתי הוא מתחיל כבר לעסוק בצרכי סעודה זה אומר כבר כאילו זו כבר החתונה שלו, וזה כבר האיסור שיהודי לא רשאי להיות שם. גם לגבי הילולא דמילתא, או שזה סתם ענין של חוקות הגוי.

המקור לאיסור: פסוק "וקרא לך"

דובר 1: כמו מה שעומד בפסוק של "לא תקח מבנותיו לבניך"? שכאן כביכול אין ללכת לחתונה כזו. אני חושב, ראיתי את זה. כן. לכל ימי המשתה, לאחר המשתה שלשים יום. שלושים יום. מעניין, אצל יהודים יש רק שבע ברכות, אצל גוים יש שלושים יום. אם הוא עושה עוד סעודה, אפשר לעשות... כי שבע ברכות זה שלושים יום? זה חזק? כי שבע ברכות, אבל משהו אפשר לעשות. שמחת מנונים, אני חושב, זכרתי. אולי ברכה אחת.

אם עושה את הסעודה מחמת נסיעה, אפילו אחר שלשים יום אסור, אם עושה את הסעודה בגלל החתונה. עד שנים עשר חודשים. שנה שלמה. וכל כיוצא בזה.

הזוהר: "וקרא לך ואכלת מזבחיו"

דובר 1: בואו נראה את הזוהר, שמות, דף ק"י עמוד א'. "וקרא לך", שם כשהתורה מדברת שצריך לגרש את הגוים מארץ ישראל, כי אנחנו לא רוצים שיהודים יהיו להם קשר עם גוים. למה? כי "וקרא לך", הוא יקרא לך, "ואכלת מזבחיו", אתה תאכל מהסעודה שלו שהוא שחט, "ולקחת מבנותיו לבניך", ואתה תחתן איתם, ואחר כך "וזנו בנותיו אחרי אלהיהן", בנותיו יעבדו את עבודתם זרה, והילדים שלך, הבנים שלך שנולדו שם, נכד עם עיניים כחולות, מצד חמיו, מצד אביו הוא יהודי, מצד חמיו הוא נוצרי. נוצרי מת. "והזנו את בניך אחרי אלהיהן".

רואים שצריך להתרחק מעבודה זרה. וזה הפשט שהוא מדבר כאן מחתונה. אבל כאן עומד ש... אבל כאן רואים שהאיסור הוא "וקרא לך ואכלת

דיון: למה בחזרה אסור?

דובר 1: מה הסיבה שבחזרה אסור? כאן יותר כמו שאנחנו יכולים להבין, אין לסחור עם יהודי כזה. רואים שהגוי הולך... אני לא יודע... יחזור. אבל צריך לפחד שכספו הוא משאו עבודה זרה, ועושים איתו עסקים ועושים עם כסף שהוא עשה בטרפה. כספו נעשה קלקול.

אה, טוב מאוד. הוא מתכוון שהוא חושב מה זה אומר יריד של עבודה זרה. הוא הולך לעיר גויית, ושם... כל הכסף שמסתובב שם הוא כסף נסתמנה. העסק שלנו יהיה מזוהם. אוקיי. הולכים לקנות ממנו והכסף הוא כסף של עבודה זרה. ישראל משומד, ישראל שיודעים שהוא... והכסף שלו הוא מין לא זכר של עבודה זרה. זה יין נסך, יין עבודה זרה. זה עשר שלה. משומד לעבודה זרה הוא משומד לעבודה זרה. אה, אוקיי. לא, אבל כאן זה לא אותו דבר. שמא יחזור בו, כי אנחנו יודעים שהוא משומד. טוב מאוד. אם רואים מכאן, שאפילו אומרים שיהודי אולי שם יחזור בו, כאן אומרים כבר למשומד. משומד הוא משומד. יודעים את האמת, רואים את העבודה זרה.

הסבר הרמב"ם: עבודה זרה ביד ישראל אסורה בהנאה

דובר 1: ישראל שהולך ליריד של גוים בחזרה אסור לעשות עמו שמא עובד עבודה זרה מכר להם שם. עבודה זרה ביד ישראל אסורה בהנאה. יהודי שחוזר עכשיו מיריד של גוים יש לנו פחד. זה ההסבר להלכה הקודמת. צריך ערה אויט, און גרוה. יש לו עונשים עם האלמנטרי. זה ההסבר להלכה הקודמת.

הסבר הלכה יט: דמי עבודה זרה ביד ישראל

יהודי שחוזר עכשיו מיריד של גוים, יש לנו פחד... זה ההסבר להלכה הקודמת לכאורה, כן? שכשהוא חוזר, הוא אולי מכר עבודה זרה, אז יש לו דמי עבודה זרה. דמי עבודה זרה אסור בהנאה. עבודה זרה של גוי מותרת, מעות הגוי... טוב מאוד. כאן זה ההסבר להלכה הקודמת.

פירוש "יריד של עובדי כוכבים"

יריד של עובדי כוכבים ומזלות, לא דווקא כשזה יריד, זה מקום עבודה זרה, אבל מסתמא איזה עסק הוא עשה שם. אדם בא למקום, הוא צריך להיות לו כסף, משפסף קצת כסף. מדברים כאן על יריד של גוים, יריד של גוים, אפילו לא יודעים בוודאות שזו עבודה זרה, אבל יש לנו פחד שחלק מהיריד של גוים היה עבודה זרה. מובן?

לא, יריד של עובדי כוכבים ומזלות, לא דווקא יריד, זה אומר אותו דבר.

שני איסורים נפרדים: "אזל למועד" בהליכה, "דמי עבודה זרה" בחזרה

בדיוק הרמב"ם ברור, בואו נבין את זה, בואו נבין את זה פשוט. כאן יש שני איסורים אחרים. כאן יש איסור אחד של "אזל למועד", כשאדם בדרך לעבודה זרה והוא עושה עסקה טובה, הוא קנה או מכר, יכול להיות שהוא הולך לעבודה זרה "אזל למועד". זה לא שייך למי שיש חשש. מי יש כאן חשש? גוי. יהודי אין כאן החשש, רק משומד.

אבל בחזרה, "בא מצדיק", יש חשש אחר, כאן החשש הוא "דמי עבודה זרה". דמי עבודה זרה ביד גוי מותר. לגוי אין איסור לקנות עבודה זרה, כספו מותר. ממילא כשהוא בא אין שום שאלה. יהודי אסור, כי זה דמי עבודה זרה, זה כסף של עבודה זרה. אולי? זה לא אולי.

דין משומד: שילוב של שני החסרונות

משומד הוא שניהם, גם הוא יהודי ויש לו את החיסרון שכספו אסור, גם הוא משומד ולא עוזר לו שהוא לא ילך לעבודה זרה, ממילא גם בהליכה גם בחזרה אסור לשאת ולתת עמו.

נכון?

נפלא!

אוקיי.

מזבחנו. הפסוק אמר שעושים ברית, הוא הולך לזבחו. פשוט זה אומר ממש זבח שהוא עושה לשם עבודה זרה. אבל אתה רואה מה קורה, כי הפסוק הולך הלאה. הוא עושה זבח לשם עבודה זרה, זה אומר שזה זבח של תקרובת עבודה זרה, אבל אחר כך הוא הולך להתחתן עם בתו שהוא הולך לפגוש שם, והילדים והנכדים שלו יעבדו עבודה זרה. אז, זה לא רק העבודה זרה, זה לא רק העבודה זרה עצמה, כי אחרי שהוא התחתן איתם עובדים עבודה זרה.

חידוש: האיסור אינו רק לגבי תקרובת עבודה זרה

דובר 1: אז, אין ללכת לחתונה גויית אפילו אם הוא אוכל כשר, אפילו אם הוא מביא את האוכל הכשר שלו, אפילו אין שאלה של זבחי מתים והסעודה של תקרובת עבודה זרה, יש עדיין שאלה של זה יכול להביא לעבודה זרה כי הוא הולך לפגוש שם בנות גויות. ולהתחתן איתן ואחר כך לעבוד את הצלם. אחר כך אפשר לעבוד את הצלם. אחר כך אם אתה מסתובב סתם ככה בבר עם עובדי עבודה זרה סתם, בכל מקום שיש מצב של "ויזנו אחרי אלהים", אם יש מצב של "וזנית אחרי אלהים", אם זה מקום ש... אבל אתה רואה, אתה לא רשאי לאכול עם גוי. כל הדבר, כל ההלכות האלה, מתי זה נקרא משתה? אם זה סתם אוכלים סעודה, אם זה לשיחה, אבל כשזה לזיווג, פיאסטה, חגיגה.

הלכה י"ח — בת ישראל לא תניק / מיילדת

דובר 1: אומר הרמב"ם עוד הלכות: בת ישראל לא תניק את בן הנכרית, לא להניק, לא לתת לאכול לבן הנכרית, פן תגדלנו לעובד עבודה זרה. כך עומד, כשהיא לא עושה זאת לפרנסה, היא עושה זאת סתם לטובה, אותו דבר כמו לא תיילד את הנכרית. אבל מילדתה בשכר משום איבה, אם היא מיילדת, ווטאבר, חיה, והיא מיילדת, אין היא רשאית לילד נכרית בחינם, אבל בשכר, כשהיא עושה זאת לפרנסה, אז כן, משום איבה, כך לא יהיו טענות עליה. כי כך עומד, כשאת מתנדבת, את יכולה לבחור כן או לא, אבל כשאת עושה זאת בשכר, אם לא תעשי זאת, זה יביא איבה, זה יביא שנאה.

עוד, ונכרית מיילדת את בת ישראל ומניקה את בנה ברשותה. הנכרית רשאית לילד בת ישראל, והן רשאיות להניק בן ישראל, אבל רק ברשותה, רק כשזה ברשות של הישראלית, כי לשלוח את הילד היהודי שלך לבית הגויה יש חשש שהגויה תהרוג את הילד היהודי שלך. זה אסור. אבל בביתך מותר. "כדי שלא תהרגנו". צריך להיזהר שהגויה לא תהרוג אותו. אוקיי, מדברים באופן שיש חשש של הריגה. יש חשש.

הלכה י"ט — ההולכים לתרפים / ישראל שהולך ליריד של גוים

דובר 1: עכשיו, אומר הרמב"ם, "ההולכים לתרפים", אלה שהולכים לעבודה זרה, זה כך: תרפים זה פשוט מילה לא יפה. התרפים שרחל גנבה. כן, תרפים פירושו "לשון מקום הטינופת", שפירושו לכלוך. קוראים לעבודה זרה תרפים. לא, זה... עומד אצל רחל זה אותו דבר. כן, זו לשון רעה. קוראים לזה על עבודה זרה קוראים לכלוך. "כוסה לוסה ולוססה מואן". "אבל הבאים", אלה שכבר חזרו, היו, כבר חזרו עם תורה, אבל הוא אומר ש"ישו לא יקשרו דמיהם", אם יש מישהו שהולך בדרך, אז כן אסור לעשות אפילו אלה שכבר חזרו, שמא הם קשורים, שמא דעתם לחזור. הם הולכים בגרושה יראה, אז אולי הם יחזרו, ואחר כך הוא ילך לעבודה זרה.

חילוק: גוי בהליכה ובחזרה, יהודי בהליכה ובחזרה

דובר 1: מה ההודעה? רבי ישראל, אה, רבי ישראל, זה הפוך. בהליכה כשהוא בדרך, מותר. כמו בקודמת היה לנו שכשהיהודי אומר שהוא הולך לעבוד עבודה זרה, עדיין לא מאמינים לו. יהודי תמיד יכול לבוא הרהור תשובה, ומאמינים שהשם יחזור בתשובה. יהודי לא באמת ייכשל. בחזרה, אנחנו יודעים שהוא כבר גם נכשל, ואז אסור. אף על פי שאצל גוי בחזרה מותר, כי הוא כבר בא משם, הוא כבר לא יחזור, אצל היהודי הוא אולי יחזור. מעניין.